

**Stichting
Museum Nienoord**

Toekomstvisie 2018 - 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	pag. 3
1 ♦ De missie van Museum Nienoord	pag. 4
2 ♦ Thema's voortvloeiend uit de missie	pag. 5
De borg en de collecties De tentoonstellingen in 2018-2020: Verhalen van Groningen	
3 ♦ Uitvoering per jaar in de periode 2018-2020	pag. 9
Geplande acties ter aanvulling op de wisseltentoonstellingen	pag. 11
4 ♦ Specificaties in de samenwerking met de provincie Groningen	pag. 13
4-1. De Verhalen van Groningen <i>Monumenten en archeologie</i> <i>Biografie van het Westerkwartier-landschap</i>	
4-2. Sterke basis en ruimte voor vernieuwing	
4-3. Nieuwe verbindingen leggen	
4-4. Een leven lang cultuur	
4-5. Samenleven met cultuur	
4-6. Cultuur als economische propositie	
5 ♦ Educatie	pag. 18
Nienoord: hét streekhistorische kenniscentrum van het Westerkwartier Individuele bezoeken Klassikale bezoeken Evenementen Volwasseneducatie: een leven lang cultuur Digitale technieken	
6 ♦ Personele invulling	pag. 22
7 ♦ Samenvatting	pag. 23

Inleiding

Museum Nienoord, Borg en Nationaal Rijtuigmuseum (hierna: Museum Nienoord) is het enige professioneel aangestuurde museum in het Westerkwartier en fungeert als het cultuurhistorische hart van deze regio. Het borgcomplex is het meest omvangrijke ten westen van de stad. Met de gemeentelijke herindeling per 2019 in zicht, ontwikkelt Museum Nienoord zich verder als dé regionale borg van het Westerkwartier, in plaats van de lokale borg van Leek.

Het museum combineert de borg en het park met een tentoonstellingshal en depotgebouwen voor de nationale collectie rijtuigen, sleden en toebehoren. Het museum is bijgeschreven in het Museumregister. Op het Landgoed Nienoord wordt samengewerkt met ongeveer 25 bedrijven, stichtingen en verenigingen.

Dit meerjarenplan 2018-2020 van Museum Nienoord start met een korte inleiding, gevolgd door hoofdstuk 1, de missie van het museum.

In hoofdstuk 2 'Thema's voortvloeiend uit de missie' komen vervolgens de inhoudelijke thema's aan bod die Museum Nienoord vanuit deze missie kiest.

In hoofdstuk 3 'Uitvoering per jaar in de periode 2018-2020' leest u welke tentoonstellingen en projecten voortkomen uit deze thema's gedurende de genoemde periode.

Vervolgens handelt hoofdstuk 4 'Specifieke samenwerking met de provincie Groningen' over de wijze waarop Museum Nienoord inhaakt op de strategische lijnen binnen de Cultuurnota en het beleid van De Verhalen van Groningen. Museum Nienoord focust op de strategische lijnen 1 en 2 en komt voor die twee in aanmerking voor een subsidie vanuit de Cultuurnota. Maar het museum ziet ook mogelijkheden om bij te dragen aan de overige strategische lijnen in de Cultuurnota. Die insteken vindt u hieronder ook genoemd, als aanvullende onderdelen in onze Meerjarenplanning 2018-2020.

In hoofdstuk 5 'Educatie' gaat de toekomstvisie in op een kerntaak van Museum Nienoord.

Hoofdstuk 6 beschrijft de personele invulling en hoofdstuk 7 sluit af met een samenvatting.

1 ♦ De missie van Museum Nienoord

Museum Nienoord neemt de borg en zijn bewoners als uitgangspunt om de ontwikkeling en bijzonderheden van het Westerkwartier te presenteren.

Het museum grijpt het unieke uiterlijk van het gebouw en park uit het eind 19^e eeuw aan om invloedrijke ontwikkelingen uit die eeuw voor Groningen in zijn expositiebeleid te laten terugkomen. Deze combinatie van het specifieke tijdsgewricht, het gebouw, de architectuur en het landschap is uitzonderlijk voor zowel het Westerkwartier als voor de Groninger borgen.

Door alle thema's vanuit Gronings perspectief te benaderen en uit te dragen, draagt Museum Nienoord wezenlijk bij aan het denken over de zich altijd vernieuwende, maar blijvend authentieke Groningse identiteit: de local flavour van Stad en Westerkwartier, gewoon doen en rijk zijn, verknochtheid aan de eigen omgeving en oriëntatie op de wijde wereld.

Meer dan de helft van zijn bestaan wordt de borg al ingezet als Nationaal Rijtuigmuseum. Het Museum viert in 2018 zijn 60-jarig bestaan en is hiermee één van de oudste nog steeds bloeiende musea in de provincie. De nationale rijtuigcollectie wordt ingezet om ontwikkelingen uit de 19de eeuw te belichten vanuit Gronings perspectief met een focus op het personenvervoer tussen Stad en Ommeland en dat van de borgbewoners rond 1900.

2 ♦ Thema's voortvloeiend uit de missie

Museum Nienoord, Borg en Nationaal Rijtuigmuseum vertelt één van de verhalen van Groningen: het verhaal van het Westerkwartier en zijn historie, met verhaallijnen als:

- ♦ Geschiedenis van de borg Nienoord en haar bewoners
- ♦ Geschiedenis van rijtuigen als vervoermiddel over de weg
- ♦ Ontwikkelingsgeschiedenis (veenontginning)
- ♦ Krijgsgeschiedenis
- ♦ Recente geschiedenis: 20ste eeuw, vluchtelingen, start van rijtuigmuseum

De verhaallijnen die gebaseerd zijn op de geschiedenis van de borg en haar bewoners en de nationale rijtuigcollectie kunnen verder worden verfijnd in de volgende thema's:

- ♦ initiatief en ondernemerschap
- ♦ energie en economie
- ♦ landschapsontwikkeling en infrastructuur
- ♦ techniek en ambacht
- ♦ educatie en beschaving
- ♦ politiek en bestuur
- ♦ verbondenheid met de omgeving en internationalisering
- ♦ oorlog en vrede
- ♦ cultuur en natuur
- ♦ sociale structuren en demografie
- ♦ continuïteit en identiteit

Museum Nienoord haakt met al deze thema's in op de Verhalen van Groningen en zet daarbij het complex van borg en park, meubilair en collecties, netwerk en media zo actief mogelijk in. In een verfrissende mix van tentoonstellingen, podiumuitvoeringen, themadagen, lespakketten tot berichtjes op de social media aan toe komen alle ingrediënten van de strategische lijnen uit de 'collectie Groningen' aan de orde: de Groninger taal, tradities en gebruiken, materieel erfgoed, landschap, monumenten en archeologie.

De borg en de collecties

Meer dan de helft van zijn bestaan is de huidige borg al ingezet als Nationaal Rijtuigmuseum. Alle aanpassingen zoals doorbraken en nieuwbouw waren de afgelopen 60 jaar ten behoeve van deze functie. Het Museum viert in 2018 zijn 60-jarig bestaan en is hiermee één van de oudste nog steeds bloeiende musea in de provincie. Een sterke basis voor vernieuwing, verdieping, verrassing en amusement bieden zowel de borg Nienoord als haar twee collecties:

- ♦ de collectie Nienoord, in de gerestaureerde en museaal ingerichte Borg Nienoord, en:
- ♦ de Nationale Rijtuigcollectie.

De collectie Nienoord omvat antiek meubilair, aanvullend gebruiksgoed en historische kunstobjecten, zoals een serie olieverfportretten. Deze onderdelen van de Collectie Groningen sluiten aan op de verhaallijnen van De Verhalen van Groningen. De bewoners van Nienoord ontwikkelden een infrastructuur om de stad turf aan te bieden en ze waren actief in bestuur en politiek. Middels pachtstructuren waren ze betrokken bij de samenstelling van de bevolking in de omgeving. Bovendien boden ze omwonenden bescherming in tijden van oorlog.

De nationale rijtuigcollectie is een Gronings initiatief. In Leek werden rijtuigen vanuit het hele land bijeengebracht om een representatieve collectie samen te stellen. Met de collectie rijtuigen wil Museum Nienoord in de expositiehal vooral het verhaal vertellen van het aangespannen personenvervoer tussen stad en ommeland in de dynamische 19^e eeuw. Verwijzingen in de tentoonstelling 'Bestemming bereikt' naar de borgfamilie, de Groningse paardenschilder Otto Eerelman en collega-borgen benadrukken verschillende vormen van Groningse identiteit. De nationale collectie leent zich juist op deze locatie uitstekend voor het vertellen van de Verhalen van Groningen. Immers: de borgfamilies waren zeer internationaal georiënteerd en voor hun omgeving 'het venster op de wereld'. De aanwezigheid van een bovenregionale collectie op een regionale borg komt op de bezoeker als vanzelfsprekend over en is dat ook.

Dit Groningse verhaal is onlosmakelijk verbonden met internationale ontwikkelingen op het gebied van rijtuigen en vervoer in het algemeen. Zonder landelijke collectie rijtuigen zou het streekgebonden verhaal hiaten vertonen. En voor een collectie met landelijke uitstraling komen bezoekers van ver naar deze provincie. Zij combineren hun verblijf vaak met het bezoek aan meer cultuurhistorische attracties, bijvoorbeeld de dorpskerk van Midwolde of toeristische trekpleisters in de winkel- en horecasfeer.

Door te focussen op de borg en zijn bewoners, in combinatie met de museale functie voor een landelijke collectie van de borg, wordt het profiel scherp gehouden. Zo kan een 'mean and lean' strategie worden toegepast. Uitgaande van de eigen kracht: de twee kanten van de medaille zijn allebei even sterk en bieden een win-win-situatie van een provinciale borg én de nationale collectie rijtuigen.

De collectie in de Jaap Stienstra Hallen

In de Jaap Stienstra Hallen, het depotgebouw van Museum Nienoord, wordt de museumbezoekers ieder uur een gratis instaprondeleiding aangeboden. Museumstukken, die inhoudelijk niet in de expositie 'Bestemming bereikt' in de tentoonstellingshal passen maar de Verhalen van Groningen wel aanvullen, staan hier opgesteld in thematentoonstellingen. Bijvoorbeeld van exotische of koninklijke koetsen, naast series sjezen uit Groningen, Friesland en Drenthe.

De tentoonstellingen in 2018-2020: Verhalen van Groningen

Museum Nienoord streeft naar een mix van tentoonstellingen die het eigen profiel versterken door uit te gaan van het eigene, met passende maar verrassende invalshoeken waarmee dwarsverbanden worden gelegd.

In thematiek wordt uitgegaan van de strategische lijnen 1 en 2: 'Het Verhaal van Groningen' en 'Sterke basis, ruimte voor vernieuwing'. Met beeldende kunst en antiek die van oudsher thuishoort op de borg wordt ingehaakt op actuele maatschappelijke onderwerpen. Ook wil het museum historische kennis uitdragen met behulp van nieuwe media. Dankzij deze mix wordt zowel de in streekhistorie geïnteresseerde bezoeker getrokken als de wat algemener geïnteresseerde consument en de toerist van buiten de provincie. De mix maakt inzet op gezinnen mogelijk: iedere leeftijd wordt op zijn wenken bediend.

Door in arrangementen en educatie in te zetten op gespecificeerde doelgroepen wil Museum Nienoord extra maatschappelijke verantwoordelijkheden op zich nemen. Dit brengt samenwerkingsmogelijkheden met zich mee met andere bedrijfstakken zoals centra voor dagbesteding, zorginstellingen en vluchtelingenwerk.

Daarnaast werkt Museum Nienoord samen met sectoroverschrijdende organisaties in bijvoorbeeld landschapsbeheer (rood en groen cultureel erfgoed), duurzaamheid (in behoud, beheer en bijvoorbeeld energiebelasting), healthy ageing (sportclubs) en toerisme zoals verblijfsaccommodaties.

Er wordt voor ieder jaar een viertal tentoonstellingen gepland waarin Museum Nienoord het borgcomplex en zijn geschiedenis, antiek meubilair, kunst en vooral rijtuigen, sleden en aanspanning optimaal wil presenteren. Dit gebeurt in afwisseling met thema's en uitingen die van oudsher een adelshuis opluisteren, zoals kunst, literatuur en muziek.

Museum Nienoord werkt hierbij samen met zowel collegae in den lande als organisaties in het Westerkwartier, zoals de Samenwerkende Historische Verenigingen Westerkwartier (SHVW). De samenwerking met de SHVW leidde al tot succesvolle tentoonstellingen over de Drachtster Tram, de Leekster Courant, en de Joodse gemeenschap in het Westerkwartier en het Noorderveld ('Sjalom en Moi'). Mogelijke onderwerpen waaraan de SHVW in de toekomst kan bijdragen, zijn bijvoorbeeld de Leekster Tak, kunstschilder Willem Jilt Pol en andere specifieke uitingen uit het Westerkwartier. Met de gemeentelijke herindeling in het vizier worden de samenwerkingsmogelijkheden al onderzocht met streekhistorische kringen in Ezinge en Garnwerd.

De vier tentoonstellingen krijgen elk een specifieke invalshoek:

- a. De borg, zijn bewoners en de omliggende bevolking en streekhistorie. Hierbij worden verhalen gedeeld van en met betrokkenen bij de borg en inwoners uit de omgeving. Zij zijn zowel toeschouwers als deelnemers aan de tentoonstellingen en evenementen. Samen scheppen zij een beeld van de verschillende identiteiten van de Groninger toen, nu en in de toekomst. Door verschillende thema's onderling af te wisselen, ontstaat een samenhangend geheel van gedifferentieerde invalshoeken.
- b. Tentoonstelling vanuit de eigen collectie, het borgcomplex en/of omliggend park en land, aangevuld met bruiklenen, beeld- en geluidsmateriaal en virtuele (re-) constructies en dwarsverbanden. Dit vanuit de beleidslijn 'sterke eigen basis / ruimte voor vernieuwing' en om het toerisme te bevorderen.
- c. Tentoonstelling in samenwerking / uitwisseling met andere 'museale stallen', zoals kastelen, boerderijen en buitenplaatsen. Dit vanuit de beleidslijn 'sterke eigen basis / ruimte voor vernieuwing' en om het toerisme te bevorderen.
- d. (Kunst-)tentoonstelling om een bredere en nieuwe doelgroep aan te trekken en dwarsverbanden te kunnen leggen met andere onderdelen uit het cultuurbeleid, zoals de biografie van het landschap van het Westerkwartier en de samenhang tussen architectuur, groen erfgoed en de collectie rijtuigen en arrensleden. Dit vanuit de beleidslijn 'sterke eigen basis / ruimte voor vernieuwing' en om het toerisme te bevorderen.

Door alle thema's vanuit Gronings perspectief te benaderen en uit te dragen, draagt Museum Nienoord wezenlijk bij aan het denken over de zich altijd vernieuwende, maar blijvend authentieke Groningse identiteit: de local flavour van Stad en Westerkwartier, gewoon doen en rijk zijn, verknochtheid aan de eigen omgeving en oriëntatie op de wijde wereld. Hierbij wordt de samenwerking uitgebouwd met gelijkgestemde instanties zoals de kerk van Midwolde, waar veel historische kunstschaten herinneren aan de geschiedenis van de borg en zijn bewoners.

3 ♦ Uitvoering per jaar in de periode 2018-2020

2018

a. Scheepvaart in en vanuit het Westerkwartier

Verhaallijnen: havens en diepen, handel, het Westerkwartier als wingewest van energie (turf), scheepvaart en visserij, overzeese vaart door scheepslieden uit het Westerkwartier, dorpsvorming en nevenontwikkelingen langs vaarwegen. Museum Nienoord zoekt hierbij samenwerking met het Abel Tasmanmuseum, in aansluiting bij het Abel Tasmanjaar, het Noordelijk Scheepvaartmuseum en de Verhalen van Groningen

b. 60 jaar Nationaal Rijtuigmuseum

Verhaallijnen: biografie van het landschap, aanleg van infrastructuur en ontwikkeling van ambacht en techniek in relatie tot het aangespannen gerij, stijlgeschiedenis en regionale, status- en/of kerkgebonden details hierbij, de paardenstad Groningen als startpunt van vorming nationale collectie, banden met universiteit en het studentenwezen hierbij, andere gebruikersgroepen zoals borgeigenaren en gebruikers met een specifiek (reizend) beroep. De verhaallijnen sluiten aan bij initiatieven van de Verhalen van Groningen op dit gebied.

c. Arrensleden

Rondom een pas verworven 18e eeuwse slee. Verhaallijnen: tradities en gebruiken op het platteland, luxe sleden en de elite, gebruik van sleden door de gewone man, landschappelijke en weerkundige omstandigheden.

d. Jonkvrouwen en ridders, paarden en koetsen, veroveren en ontvluchten

Allerlei thema's uit de Verhalen van Groningen en Museum Nienoord keren terug in de nieuwste games. Deze blinken zodanig uit in innoverende technieken, artistiek-inhoudelijk verrassende uitwerkingen, dat ze zich lenen voor een interactieve kunsttentoonstelling. Games spreken de doelgroep jongeren aan in een vorm die zij waarderen als amusement, maar die wordt ingezet als 'infotainment'. De Nienoord-game speelt in en rond de virtueel gereconstrueerde oude borg. Verhaallijnen zijn thema's als schansenkrijg en vluchtelingen, de Leekster haven en diepen, strijd tegen de elementen, ridders jonkvrouwen en kastelen. Bij de realisatie werken we samen met De Verhalen van Groningen.

2019

a. Biografie van het landschap

Rondom de gemeentelijke herindeling; presentatie van de ontstaansgeschiedenis van het Westerkwartier ter gelegenheid van deze gemeentelijke herindeling. Verhaallijnen: zand-, klei- en veengronden, moerasvorming en stroomdalen, inrichting van landschap en ontstaan van infrastructuur, boomwallen, turfvelde en krijgsschansen. Het thema leent zich uitstekend voor een samenwerking met De Verhalen van Groningen.

b. Historisme en Art Nouveau

De mode in de bouwtijd van de huidige borg. Verhaallijnen in combinatie met De Verhalen van Groningen: tijden van romantiek en moderniteit, wegvallen van grenzen dankzij Industriële Revolutie ook in Stad en Ommeland en hiermee gepaard gaande oriëntaties die leiden tot de vormgeving van de huidige borg.

c. Exotische koetsen

Groningen en Drenthe herbergen omvangrijke en hechte Indonesische, vooral Molukse gemeenschappen. In de koloniale tijd kwamen veel objecten waaronder koetsen uit 'De Oost' naar Nederland, allerlei buurtschappen dragen nog namen die herinneren aan de internationale contacten met Indonesië en bijvoorbeeld India ook vanuit Groningen: de Indische buurt in Groningen, Bombay in Doezum. Maar vooral na de onafhankelijkheidsverklaring van Indonesië in 1949 kwamen er veel Indonesiërs naar Nederland en ook

onze provincie. Met deze tentoonstelling wordt de oorspronkelijke identiteit belicht van een groep die het uitdragen van hun eigen cultuur optimaal combineren met deelname aan die van hun nieuwe woonomgeving. Verhaallijnen: grenzen, oorlog, vluchtelingen, internationale handel, Groningse en andere identiteiten.

d. 'Outsider Art', ism. Special Arts

In Groningen zijn tientallen ateliers waar kunstenaars met een verstandelijke of lichamelijke beperking aan de slag kunnen. Zij reflecteren in schilderkunst, fotografie, keramiek, houtsnijkunst, kortom op de meest gevarieerde wijzen en op vaak zeer verrassende, soms confronterende wijze op thema's als identiteit en leefkwaliteit, welstand en tegenspoed, hopen en vrezen. Museum Nienoord is al een samenwerking met De Zijlen gestart, een zorg- en dienstverlenende instelling voor mensen met een geestelijke beperking. Deze wordt gevolgd door samenwerking met meer centra voor dagbesteding in het Westerkwartier. In 2019 dient dit uit te monden in een tentoonstelling in de Museumzaal van op hoogwaardigheid geselecteerde 'outsider art'. Op allerlei andere plekken in het complex, zoals het park, de borg en het depot, duiken kunstwerken op waarin de makers reflecteren op de thematiek die deze locatie bij hen oproept. Zoals ridders en jonkvrouwen, kastelen en bossen, paarden en koetsen. Uiteraard gekozen op de mate waarin ze zich voegen in de Verhalen van Groningen.

2020

a. 75 Jaar bevrijding van het Westerkwartier.

In contrast tot die van de stad verliep de bevrijding van het Westerkwartier zonder al teveel oorlogshandelingen. De mensen die de Tweede Wereldoorlog nog hebben meegemaakt, kunnen nu hun verhaal nog vertellen. Deze verhalen dragen bij aan De Verhalen van Groningen. De streekhistorie wordt belicht in combinatie met de actualiteit van brandhaarden anno 2020 in samenwerking met gezinnen die hier als statushouder wonen. Centrum van de tentoonstelling en evenementen wordt Museum Nienoord, als historisch centrum van krijgshistorie, vroeger oorlogsgeweld en geborgenheid. Verhaallijnen zijn bijvoorbeeld de schansenkrijg, Groningens Ontzet en bezetting / bevrijding en kastelen.

b. De Gouden Koets gerestaureerd

Deze koets is rijkelijk gelardeerd met voorstellingen en symboliek die verwijzen naar Nederlandse provincies, steden en gebeurtenissen. Wat is er dan Gronings aan dit rijtuig? Verhaallijnen hierbij: grenzen, heraldiek en symboliek, ambacht, techniek en materiaalkennis, Groningen overzee, handel, visserij en reizen.

c. Uitwisseling van koetsen en sleden met De Haar en Duivenvoorde

Met de dan gerestaureerde koetsen. De kasteel- en borgfamilies waren onderling nauw verwant, reisden van Stad naar Ommeland om elkaar te bezoeken, leren kennen bij debutantenbals, politiek te bedrijven en zaken te doen. Hierbij was uitdrukking van status en komaf van groot belang, vandaar dat rijtuigen hierbij de Ferrari's van vroeger waren. Verhaallijnen: regionaliteit en internationalisering, handel en economie, politiek en bestuur, wegen en water, borgen.

d. De overgangperiode van rijtuig naar automobiel

De eerste auto's verschenen op plekken waar hiervoor budget bestond, zoals in Groningen op de borgen. De eerste auto's leken op koetsen met een motor. Voor oldtimers is er een heel ander publiek dan voor rijtuigen: de in techniek geïnteresseerde liefhebber. Verhaallijnen: ambacht en techniek, kastelen en elite, industrialisatie en de consumptiemaatschappij, infrastructuur, globalisering en identiteit. Dit onderwerp sluit goed aan bij De Verhalen van Groningen.

Geplande acties ter aanvulling op de wisseltentoonstellingen

In 2018 wordt de nog leegstaande kamer op de bovenverdieping van de Borg ingericht als Eerelman Kabinet. De schilderijen van Eerelman vertellen met hun realistische verbeeldingen de verhalen van Groningen uit de eind 19^e en begin 20^e eeuw. Dat is eveneens de stijlperiode van de borg Nienoord. Bovendien vormt het werk van Eerelman vanwege de vele paardenschilderijen een passende combinatie met de rijtuigen en sledes.

In 2018 komt in de nog beschikbare ruimtes op de bovenverdieping van de borg een presentatie van het gebruik van het bijzondere pand in de 20^e eeuw.

Er wordt onderzocht of blootlegging van de in 2017 getraceerde middeleeuwse muurdelen mogelijk is. Dit als aanvulling op de relatief weinige restanten van de oude borg die de bezoeker nog kan bekijken. De semi-permanente tentoonstelling 'Bestemming bereikt' zal interactiever worden gemaakt met bijvoorbeeld collectie-mobiliteit.

De Jaap Stienstra Hallen (het depot, het Ambachtencentrum en het Textielatelier) als publieksruimte aantrekkelijker maken zonder dat 'de magie' van 'de schatkamer' verloren gaat. De goede samenwerking met de ISD hierbij zichtbaarder maken voor het publiek. De Intergemeentelijke Sociale Dienst exploiteert samen met Museum Nienoord het Ambachtencentrum (houtbewerking) en het Textielatelier in de Jaap Stienstra Hallen. Cliënten met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen hier werkervaring opdoen. Onder deze cliënten is het percentage statushouders zodanig, dat naast het houtbewerkingscentrum een textielatelier van start ging. Want juist onder de statushouders bevinden zich veel kleermakers. Deze samenwerking biedt mogelijkheden om het thema 'vluchteling' mee op te pakken: zij dragen actief bij aan de activiteiten op het terrein.

Uitvoering geven aan het op initiatief van de gemeente Leek opgesteld 'Ambitieplan Partners op Landgoed Nienoord', zoals het Familiepark, het Openluchttheater, de boerderij Oosterheerdt, Novatec en het Grand Café Borg Nienoord. Dit ten gunste van arrangementen, overnachtingen, fairs en dergelijke.
Locaties op het Landgoed verbijzonderen, zoals de resten van de ijskelder, en aldus het groene erfgoed nader betrekken bij het museale deel.

Samenwerking met bestaande partners buiten het Landgoed verbreden en uitdiepen, zoals De Verhalen van Groningen, collega-musea en borgen in Groningen, streekhistorische en andere maatschappelijke organisaties en locaties in het Westerkwartier, toeristische accommodaties, het Regionaal Historisch Centrum Groninger Archieven (RHC) en het GAVA.

Samenwerking met nieuwe partners aangaan, zoals het Noordelijk Scheepvaartmuseum in Groningen en het Nationaal Bus Museum in Hoogezand, maar ook ondernemingen in bijvoorbeeld zorg en informatietechnologie.

Voltooiing van de digitalisering van het enorme papieren archief, vervolgens de bibliotheek zo mogelijk verhuizen naar een meer centrale plek en inrichten als mediatheek.

Informatiespreiding en -uitwisseling verbeteren door middel van een gezamenlijke landingswebsite voor alle organisaties op Landgoed Nienoord.

4 ♦ Specificaties in de samenwerking met de Provincie Groningen

Museum Nienoord ziet zichzelf als belangrijke, zelfstandige samenwerkingspartner in het uitvoeren en uitdragen van het provinciale uitvoeringsplan. Het museum functioneert binnen de zes strategische lijnen uit de Cultuurnota van de provincie Groningen.

4-1. De Verhalen van Groningen

Museum Nienoord maakt deel uit van het collectieve geheugen van Groningen. De Borg Nienoord onderscheidt zich van de andere borgen in Groningen door de 19de eeuwse architectuur van het borgcomplex en het park. De bijbehorende esthetiek geeft het complex extra bekendheid, naast de inhoudelijke verrijking. Beide komen onder meer tot uitdrukking in het veelvuldig gebruik van de borg in beeldmateriaal over de provincie Groningen, het Westerkwartier: “Er gaat niets boven Groningen”, de Rabobank, particuliere bedrijven, de gemeente Leek: velen identificeren zich met afbeeldingen van de borg Nienoord.

De nationale rijtuigcollectie, één van de twee nationale collecties in de provincie Groningen (samen met de porseleincollectie van het Groninger Museum) is inmiddels onlosmakelijk verbonden met de culturele biografie van de provincie. Welke geboren Groninger is niet naar de koetsen wezen kijken, op schoolreisje of met het gezin?

Als initiatiefnemer, organisator en/of gastheer van een veelheid aan activiteiten verbindt Museum Nienoord het materiële erfgoed met tal van kunsten, als dans, (historische- en streek-)literatuur en schilderkunst, en ambachten als houtbewerking.

Monumenten en archeologie

Aan deze insteek van de provincie Groningen geeft Museum Nienoord al sinds zes decennia invulling met een (her-)bestemming van het historische borgcomplex. Het museum doet dit door:

- ♦ de exposities over de geschiedenis van de borg, haar bewoners en het Westerkwartier;
- ♦ de exposities over rijtuigen, een belangrijk onderdeel vroeger bij borgen en kastelen en in de 19de eeuw *hét* vervoermiddel in de provincie Groningen;
- ♦ de wisselende thema-exposities in lijn met De Verhalen van Groningen;
- ♦ het bieden van een podium voor talloze kunstuitingen en optredens, evenementen en bijeenkomsten;
- ♦ het doen uitbaten van een horeca-gelegenheid en trouwgelegenheid;
- ♦ het huisvesten van een ambachtencentrum voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en integrerende burgers zoals statushouders;
- ♦ het huisvesten van een textielatelier eveneens voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en integrerende burgers zoals statushouders;

Het museum laat het complex zo diverse, meest publieke, functies vervullen waardoor het een goede bestemming en een zo breed mogelijk publiek wat te bieden heeft. Bij het geven van invulling hiervan wordt samengewerkt met partijen als Stichting Landgoed Nienoord voor evenementen en historische kringen voor gezamenlijke exposities.

Biografie van het Westerkwartier-landschap

De turfwinning, aanleg van infrastructuur om de turf te vervoeren en verder ingrepen in het landschap geschieden vanuit de borg. Dorpen zoals Leek ontwikkelden zich langs

deze routes, schansen werden opgeworpen ter verdediging. Met dergelijke thema's uit de regionale geschiedenis kan worden ingehaakt op bredere verbanden, zoals de verdedigingslijn Zoutkamp-Steenwijk. Museum Nienoord ziet met het borgcomplex als katalysator van de vernieuwingen vroeger en als belangrijkste expositieruimte in het Westerkwartier nu ideale mogelijkheden om informatie over het landschap te geven aan inwoners en ook aan bezoekers van buiten, die hier komen genieten van dit landschap.

4-2. Sterke basis en ruimte voor vernieuwing

Zowel het eeuwenoude, rond 1900 gerenoveerde borgcomplex als de nationale rijtuigcollectie verwierven zich sinds ongeveer 60 jaar een onuitwisbare plek in hart en hoofd van de Groningers. Het profiel van het geheel is scherp.

Museum Nienoord richt zich ook op de lokale omgeving. Het realiseert zich dat het als één van de bekendste en zelfs mooiste plekjes van het Westerkwartier wordt beschouwd. Het neemt zijn verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een aantrekkelijke plek om te wonen, recreëren en daarmee vestigen en ondernemen.

Juridisch en organisatorisch is Museum Nienoord eveneens stevig verankerd: het complex is, op de Jaap Stienstra Hallen (het depotgebouw) na, eigendom van de gemeente Leek, inclusief de collectie historische kunst en antiek meubilair en gebruiksgoed zoals het porselein. De nationale rijtuigcollectie is ondergebracht in Stichting Paard en Karos, waarmee een langdurige bruikleenovereenkomst gesloten is. De museumorganisatie bepaalt het beleid en verzorgt de exploitatie.

Sinds jaar en dag bestaat er een nauwe samenwerking met het naastgelegen Familiepark Landgoed Nienoord.

Naast de museale basis van historische complex en de exposities op basis van de beide collecties wil Museum Nienoord ook nadrukkelijk ruimte houden voor vernieuwing, bijvoorbeeld in de vorm van exposities en evenementen die inhaken op de actualiteit. Een voorbeeld hiervan in 2017 is de expositie over de reizende mens, in het bijzonder vluchtelingen, en een optreden van de net uit Syrië ontsnapte balletdanser Ahmad Joudeh. Vluchtelingen zijn gerelateerd aan de migratiegeschiedenis van Groningen.

Een ander voorbeeld is om de thema's op steeds weer geactualiseerde manieren te vertellen en te presenteren. Door bezoekers met slofjes aan het depot in te sturen, ondergaan ze een heel andere beleving dan in de expositiehal. Virtual reality is er in het zeer populaire mentoestel en in de in ontwikkeling zijnde apps.

In de wijze van presenteren kiest Museum Nienoord ook voor vernieuwende vormen en uitvoeringen. Bijvoorbeeld op de bovenverdieping van de Borg. De schuine wanden

werken ontwrichtend, het geluid voegt een extra dimensie toe en de danspassen op de vloer nodigen uit tot een andere, nieuwe beleving.

Museum Nienoord is de enige professionele museale organisatie in het Westerkwartier. Met de expertise die in huis is, materialen, ruimte en netwerken ondersteunt het museum andere lokale organisaties bij hun activiteiten en daarmee samenhangende evenementen.

4-3. Nieuwe verbindingen leggen

Bij het vertellen van de verschillende verhalen van Groningen in de komende exposities richt Museum Nienoord zich op doelgroepen die elk keer iets in samenstelling zullen variëren. Niet iedereen heeft dezelfde interesses en dat hoeft ook niet. Voor het samenstellen van exposities zullen elke keer nieuwe samenwerkingspartners gezocht worden die passen bij het thema. Een doelgroep die zich altijd vernieuwt en nieuwe verbindingen vraagt zijn jongeren. Het museum spreekt hen aan via hun media, zoals Facebook. Op de social media is ook effectmeting mogelijk: hoe vaak wordt door hen een actualiteit gedeeld of een foto aangeklikt? Hoe meer doelgroepen worden aangesproken, hoe meer Museum Nienoord een attractie wordt voor het hele gezin.

Museum Nienoord wil verdergaan in de ingeslagen weg met samenwerking met de lokale overheid, culturele verenigingen, maar ook bedrijven, stichtingen, scholen, integratieorganisaties, en particulieren. Voorbeelden hiervan zijn de gemeente Leek, De Intergemeentelijke Sociale Dienst, historische kringen, rijtuigverenigingen, organisaties met en voor mensen met een beperking, lokale en regionale scholen. Internationaal zijn er al contacten met diverse borgen in Duitsland en hun bewoners, met vaak familiere banden met de oorspronkelijke bewoners van Nienoord.

Een al bestaande en heel sterke verbinding is er met partijen op het Landgoed zelf. De samenwerking met Stichting Landgoed Nienoord zal voortdurend geactualiseerd worden.

Marketing Groningen koos de borgen als een van de centrale thema's in zijn beleid: het is één van de 'G7' van Marketing Groningen. Museum Nienoord manifesteert zich zowel in zijn inhoudelijke aanbod als in de pr en marketing als zelfstandige partner van Marketing Groningen en de Verhalen van Groningen. Contactpersonen zijn Hans Poll en Anja Reenders. Met hen is gesproken over de urgentienoodzaak voor (herhaal)bezoek, de relatieve kleinschaligheid van het museum, hoogwaardigheid van de inrichting en collectie, met couleur locale en een persoonlijke benadering. Deze onderwerpen zijn voor Marketing Groningen belangrijk in het benaderen van publiek. Museum Nienoord past naadloos in dit beleid.

Met de EDR worden mogelijke samenwerkingspartners gezocht in Ost Friesland. Daar worden nog relatief veel oude adelshuizen bewoond door de oorspronkelijke families, die vaak nauw verwant zijn aan de Groningse jonkers.

4-4. Een leven lang cultuur

Een leven lang cultuur betekent: een aanbod voor jong en oud. Voor ouderen zien we dat de traditionele museumelementen goed aanslaan. Om ook de jongere burgers te interesseren vult Museum Nienoord het aspect een leven lang cultuur in met jaarlijks terugkerende activiteiten maar ook met haar wissende thema-exposities en activiteiten daaromheen. Voor deze jonge doelgroep dient de vorm van presenteren bij voorkeur

multimediaal te zijn, want zij worden aangesproken door simulatie, geluid, filmbeelden en apps.

Jaarlijks terugkerend zijn de programma's voor diverse scholen (lager en middelbaar onderwijs), het huisvesten van het ambachtencentrum waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te midden van en met vele cultuurgoederen begeleid worden; vaste activiteiten zijn de Sinterklaas- en Kerstevementen, en evenementen in samenwerking met het familiepark Nienoord. Dit alles 'voor het hele gezin'.

Op het gebied van de thema-exposities wil het museum de lijn die is ingezet met de expositie over de vaak jonge vluchtelingen voortzetten.

Een concreet plan om alle jongeren aan te spreken, is de voorgenomen expositie over onderwerpen die zowel in Nienoord opduiken als in de game-industrie. Zo kan met een communicatiemiddel uit de jongerencultuur de inhoud van de Borg Nienoord, het Nationaal Rijtuigmuseum en de omgeving op een voor hen aantrekkelijke wijze interactief en virtueel worden gepresenteerd. Ook voor ouderen is het interessant om hierover te leren.

Via het ambachtencentrum brengen we jonge aspirant-vaklieden in aanraking met historische ambachtsvoorwerpen, technieken en het in stand houden hiervan.

Door vanuit eigen insteken gezamenlijk activiteiten aan te bieden, wordt een bezoek aan het Landgoed interessant voor elk lid van het gezin. Verschillende activiteiten in één aanbieding impliceren ook afwisseling van mentale en fysieke uitdagingen en van in- en ontspanning. De camping biedt zijn gasten bijvoorbeeld standaard een groepsarrangement in Museum Nienoord aan. De ruim 25 organisaties kennen allemaal een eigen aanbod, specifieke bezoekersgroepen en bijvoorbeeld ook openingstijden, maar ook de wens tot samenwerking.

Op initiatief van en overleg met de gemeente Leek stelden de partijen in 2017 samen een Ambitieplan op. Belangrijkste doel is: samen naar buiten treden en samen zoveel mogelijk bezoekers naar het Westerkwartier trekken. Hoe beter accommodaties op elkaar aansluiten en naar elkaar verwijzen, hoe meer bezoekers hier uitgeven. En als er heel veel meer bezoekers naar het Landgoed komen dan profiteren alle betrokkenen daarvan.

Omvangrijke evenementen worden in datum en tijdstip op elkaar afgestemd.

Bijvoorbeeld horeca-aanbod volgend op een aansprekend evenement. Waar mogelijk worden ze samen opgepakt. De traditionele Kerstfair is een voorbeeld naar buiten toe. Maar ook intern gebeurt dit, bijvoorbeeld bij de ontvangst van scholengemeenschappen tijdens hun projectweken.

Het belangrijkste PR-middel hierbij is één website Landgoed Nienoord, die belangstellenden doorverwijst naar organisaties per activiteit of datum. Bijvoorbeeld: waar kan ik ook lunchen of vergaderen? Waar is zondagmiddag iets te doen? Welke instanties richten zich op gezinnen? In de social media zoals Facebook wordt al zoveel mogelijk naar elkaar verwezen, door elkaars berichten te delen.

Ook in de praktijk verwijzen de organisaties onderling naar elkaar. Zo kunnen belangstellenden voor evenementen in het openluchttheater voor hun entreekaartjes overdag terecht bij de museumentree, die dan open is. Het Informatiecentrum is dé centrale plek om bezoekers te attenderen op alle attracties op het Landgoed. Museum Nienoord zorgt ervoor dat alle groepsboekingen en bijzondere evenementen bij het Infocentrum geautomatiseerd bekend zijn. Een initiatief van het Grand Café Borg Nienoord en Museum Nienoord is de verhuur van fietsen en het aanbod van arrangementen in de omgeving. Aan de hand van meerdere verhaallijnen, bijvoorbeeld langs locaties die aan de borgbewoners of de turfstekers herinneren, worden meersoortige accommodaties gerangschikt, zoals musea, kerken en horeca- en overnachtingsmogelijkheden. Verschillende accommodaties toonden bij het uitzetten van mogelijke routes al belangstelling. Met het Routebureau Groningen wordt samengewerkt in het vermarkten van deze routes. Met Vluchtelingenwerk Noord Nederland worden statushouders als vrijwilliger ingezet om de administratie van de verhuur en eventuele reparaties aan de fiets uit te voeren.

4-5. Samenleven met cultuur

Museum Nienoord draagt bij aan de leefbaarheid van onze provincie door de culturele invulling van de historische gebouwen van de borg Nienoord, en wel zodanig dat deze grotendeels publiekelijk toegankelijk zijn. Dankzij de horeca die gevestigd is in de pronkruimtes van de borg kan iedere bezoeker zonder museumkaartje de mooiste ruimtes zien en beleven. Het museum beperkt zich daarbij niet tot het borgterrein, maar kijkt naar het gehele Westerkwartier, haar gebiedsontwikkeling en de verhalen van Groningen van aldaar. Onder potentiële samenwerkingspartners vallen ook de toeristisch-recreatieve ondernemers.

Samen met de historische kringen richten we ons in cultuurhistorische tentoonstellingen op de historie. Maar ook wat daar heden te dagen in het landschap nog van overgebleven is, ter verrijking van de kennis en het genieten van de omgeving. Samengevat dat wat er van de verhalen van Groningen terug te lezen is in het landschap. Hiermee haakt Museum Nienoord waar mogelijk in op de 'G7': de belangrijkste thema's van Marketing Groningen.

4-6. Cultuur als economische propositie

- ◆ Museum Nienoord realiseert zich dat het borgcomplex als een van de bekendste en zelfs mooiste plekjes van het Westerkwartier wordt beschouwd, en daarmee een verantwoordelijkheid heeft om bij te dragen aan een aantrekkelijke plek om te wonen, recreëren en daarmee vestigen en ondernemen.
- ◆ De nationale collectie rijtuigen trekt bezoekers uit het hele land; de exposities en activiteiten trekken naast lokale bezoekers ook publiek van verder weg, die met hun nevenbestedingen de lokale economie mede voeden. De Groninger couleur locale maakt een tocht naar het noorden voor hen extra bijzonder.
- ◆ Exposities en activiteiten leiden vaak weer tot nieuwe contacten en samenwerkingen tussen diverse partijen en inspireren tot nieuwe initiatieven.
- ◆ Museum Nienoord biedt een grote spin-off aan zijn omgeving.

5 ♦ Educatie

Nienoord: hét streekhistorische kenniscentrum van het Westerkwartier.

Museum Nienoord wil niet alleen professionele ondersteuning bieden aan cultuurhistorische organisaties in het Westerkwartier, maar ook hét regionale kruispunt worden voor het uitwisselen van informatie en documentatie.

Dit in samenwerking met bovenregionale instanties als de afdeling Landschapsbiografie van de RUG, aangezien het Westerkwartier het enige gebied in Stad en Ommeland is dat loopt van Drenthe tot aan 't Wad.

Maar ook als katalysator voor organisaties in het Westerkwartier zelf, zoals de Samenwerkende Historische Verenigingen in het Westerkwartier (SHVW). De tentoonstelling over 500 jaar Reformatie in het Westerkwartier, die in 2017 opent maar doorloopt tot in 2018, is geheel met de SHVW samengesteld en georganiseerd. Daarnaast biedt Museum Nienoord depotruimte voor het bewaren van boeken en archiefmateriaal uit het Westerkwartier dat vanuit regionaal belang bewaard dient te worden.

Individuele bezoeken

In de tentoonstellingen wordt speciaal rekening gehouden met jonge kinderen. Voor hen zijn er eigen tekstjes, opdrachtjes en werkhoeven. Iedere scholier kan zo individueel of met zijn ouders / begeleiders de tentoonstelling bezoeken.

Klassikale bezoeken

Museum Nienoord behoort van oudsher tot de vaste bezoekadressen voor schoolreisjes. Dit in combinatie met het Familiepark Landgoed Nienoord. Het museum wil dit combinatiebezoek nieuw leven inblazen. Met Kunst & Cultuur Drenthe en Erfgoedpartners Groningen worden in de jaren 2018-2020 alle basisscholen in het Westerkwartier ontvangen in de borg en uitgenodigd voor schoolbezoeken. Hen worden twee lespakketten aangeboden, aansluitend op de kerndoelen van De Verhalen van Groningen. Dit zijn:

♦ Groep 1 en 2: De Beer van Bram

De kinderen bezoeken met een verhalenvertelster een aansprekende en oogstrelende erfgoedlocatie: de Schelpengrot. Het bezoek wordt van tevoren op school voorbereid, vanuit een lesbrieff die verschillende insteekmogelijkheden biedt, zoals een digitaal prentenboek. Tijdens het bezoek maken de leerlingen kennis met een aan de Schelpengrot verbonden volkslegende uit deze omgeving. Ze ontdekken dat aan oude locaties verhalen verbonden zijn, die karakteristiek zijn voor deze identiteit, historie en omgeving. En die mondeling kunnen worden doorgegeven. In de Schelpengrot worden de kinderen zelf onderdeel van de verteltraditie. Na afloop wordt het verhaal in de klas uitgewerkt vanuit meerdere insteken, zoals 'waar woon jij?', 'verzamelen en bewaren' of 'stout zijn'.

♦ Groep 5 en 6: Anna, een portret

De scholieren krijgen bezoek van (acteurs gekleed als) Anna van Ewsum en haar man Georg Wilhelm von Inn- und Knyphausen. Zo mogelijk rijden zij per koets voor. Anna nodigt de kinderen uit voor een tegenbezoek op de borg, voor een reis door de tijd. Op deze erfgoedlocatie vertellen materiële overblijfselen als de poort, beschilderde panelen van Hermannus Collenius in de danszaal en de Schelpengrot over Nienoord als centrum van de ontwikkeling van het Westerkwartier, en de welstand die deze de initiatiefnemers opleverde.

Na afloop kan aan de hand van de lesbrief het bezoek verder worden uitgewerkt. Zo leren de kinderen dat de borg inmiddels heel anders oogt en een hedendaagse functie kreeg, omdat iedere generatie naar eigen behoeften en opvatting, politiek en geloof, oude ervaringen en nieuwe mogelijkheden, zijn omgeving inricht. Maar dat ondertussen aan allerlei details de basis te herkennen is, waaruit deze situatie voortkomt.

◆ Middelbaar onderwijs

De samenwerking met het middelbare onderwijs is tot nog toe op projectbasis. Met Rsg de Borgen worden structurele samenwerkingsmogelijkheden onderzocht voor de periode 2018-2020. Gedacht wordt aan projectweken, waarbij meerdere organisaties op het Landgoed samenwerken.

Individueel zijn de scholieren ook welkom, bijvoorbeeld voor maatschappelijke stages. Gemiddeld worden zo'n 5 scholieren per jaar begeleid bij een stage.

◆ Hoger onderwijs

Bij iedere tentoonstelling worden instaprondleidingen en lezingen georganiseerd. Hierbij wordt zo mogelijk samengewerkt met opleidingsinstituten als de RUG en Hanzehogeschool, en met collega-podia als de Provinciale Bibliotheek en kunstencentra in het Westerkwartier.

Individueel zijn studenten welkom voor een stage of afstudeeronderzoek, hiervan maken gemiddeld vijf studenten per jaar gebruik.

Daarnaast biedt Museum Nienoord depotruimte aan voor het bewaren van boeken en archiefmateriaal uit het Westerkwartier met regionaal belang. Bijvoorbeeld stukken betreffende de vervening, de krijgshistorie, bestuur en rechtspraak, scheepsbouw en -vaart ook op zee, en overige productie, handel (met in Leek een relatief groot aantal Joden) en transport in en vanuit Leek en het Westerkwartier.

Evenementen

Naast schoolgroepen worden ook kinderen uitgenodigd voor evenementen. Dit zijn bijvoorbeeld Open Depotdagen, waar ze een kijkje in de schatkamers krijgen en ambachtslieden aan het werk kunnen zien, workshops op de woensdagmiddagen in de zomer. Manifestaties als de Oktobermaand Kindermaand maken het mogelijk om deze inhoudelijk af te stemmen en te promoten samen met gelijkgestemde organisaties, regionaal en nationaal. In de eigen omgeving wordt bij themadagen samengewerkt met het Vertelcollectief en de Speelploeg (toneelvereniging) van het Westerkwartier.

Volwasseneducatie: een leven lang cultuur

Ook aan volwassenen wil het museum kennisverdieping en -uitbreiding bieden. Ook deze kennisdeling wordt gekoppeld aan het borgbezoek, de tentoonstellingen, kortom: de basis. Zo wordt het profiel scherp gehouden. Veel historische objecten vertellen een verhaal dat nog steeds actueel is, of een plek heeft in een breder geheel. Over bijvoorbeeld politiek en bestuur, techniek en ambacht, handel, immigratie en overzeese inspiratie, kunst- en stijlontwikkelingen. Met bijzondere evenementen als muziekuitvoeringen, open depotdagen of voordrachten worden belangstellenden gemotiveerd tot een bezoek. Per doelgroep wordt met andere partijen samenwerking gezocht, van vluchtelingenwerk, restauratorenverenigingen of de dag van het Kasteel tot Open Monumentendag en het Nationaal Museumweekend. Zo wordt ingezet op speciale doelgroepen. Naast de voor de hand liggende streekhistorische kringen en kunstclubs uit de omgeving, bijvoorbeeld de statushouders die hier als nieuwe burensamenwoonsters kwamen en Nederlanders geïnteresseerd in de Groningse identiteit. Samenwerkingen met de ISD in het Ambachtencentrum en het in 2016 geopende Textielatelier zorgen automatisch voor een structurele benadering van nieuwe Nederlanders en cliënten met een afstand tot de arbeidsmarkt. Tientallen cliënten komen per jaar uitgebreid en intensief op een erfgoedlocatie werkervaring opdoen en andere vaardigheden aanscherpen.

Digitale technieken

Hiermee wil Museum Nienoord informatiedeling verbreden en versnellen en de uitwisseling tussen Museum Nienoord en bezoekers / belangstellenden interactiever maken. Zowel via de website www.museumnienoord.nl als via de social media: hiermee kan publiek worden aangesproken dat niet uit zichzelf de website bezoekt.

De website is al interactief en wordt aangevuld met digitale nieuwsbrieven aan Ridders, donateurs, collega-culturele instanties, de toeristenbranche, pers en andere belangrijke relaties.

Museum Nienoord wil zijn activiteiten op de social media blijven vernieuwen en uitbreiden. Facebook blijkt hierbij uit ervaring het meest succesvol. Met beeldmateriaal worden belangstellenden verleid tot een daadwerkelijk bezoek. Evenementen kunnen worden aangemaakt, gedeeld met bezoekers en door hen verder gedeeld, en zo actief gepromoot.

De oude borg zoals die tot midden 19de eeuw bestond, wordt virtueel gereconstrueerd en via een app zal bij de rondgang op het borgterrein de historische situatie op het beeldscherm verschijnen. In de jaren 2018-2020 wordt de reconstructie nader verfijnd en uitgebreid met bijvoorbeeld de landschappelijke omgeving, interieurs en gebeurtenissen, deels in game-vorm.

Een opvallend element in de tentoonstelling 'Bestemming bereikt' is de mensimulator, waarmee men virtueel met een rijtuig over het borgterrein rijdt. Kinderen en hun (groot)ouders kunnen plaatsnemen op de bok van een koets. Met de leidsels in de hand kunnen zij bepalen hoe de koets over het borgterrein rijdt. Spelenderwijs worden ze zo vertrouwd gemaakt met het aangespannen rijden, motoriek en ruimtelijk inzicht.

In digitalisering en ontsluiting van de collectie sluit Museum Nienoord aan op het landelijk Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE), een initiatief van het Ministerie van OCW. Samenwerking op sectoroverschrijdend niveau richt zich op drie sporen: beheer van datacollecties, voorzieningen voor het verbinden van die data en toepassingen voor presentatie en gebruik.

Doelgroepen zijn:

1. De informatie- en ervaringszoekende burger
2. Het onderwijs
3. De wetenschap
4. Creatieve bedrijven en beroepen
5. De erfgoedsector
6. Toekomstige generaties

Op de locatie zelf wil Museum Nienoord ook 'virtueler gaan'. Hiervoor wordt de oude borg virtueel gereconstrueerd. Via een app zal deze bij smartphones op het beeldscherm verschijnen, gezien vanaf het gezichtspunt waar men dan staat. De reconstructie zal gaandeweg nader worden gedetailleerd naarmate meer teruggevonden wordt. Zo zijn onlangs de contouren herontdekt van de oude ijskelder in de hoek van de gracht. Dit was een met turflagen overdekte, ingegraven ruimte buiten, die 's winters werd gevuld met ijsblokken. Zo ontstond een natuurlijke 'ijskast' in de borgtuin, waarin voedsel tot in de zomer bevroren werd bewaard.

Dankzij de informatietechnologie kunnen informatiebronnen en onderzoeksuitkomsten zodanig aan elkaar worden gekoppeld, dat er kennis beschikbaar komt die voorheen onbereikbaar was. Hierdoor zal de virtuele reconstructie van de oude borg de komende jaren verder worden verfijnd en uitgebreid.

6 ♦ Personele invulling

Er is een directeur (0,8 fte), hoofd collecties (0,4 fte), administratieve ondersteuning (0,2 fte) en conciërge (0,5 fte). Daarnaast zijn er ongeveer 70 vrijwillige medewerkers, verdeeld over diverse inhoudelijke en/of uitvoerende taakgroepen. Gestreefd wordt naar een uitbreiding van de professionele bezetting en professionalisering in het functioneren van de vrijwillige medewerkers. Ook wordt intensiever samengewerkt met externe partners ten behoeve van werkverdeling. Bijvoorbeeld met archiefclubs en historische verenigingen en via stagiairs van de RUG en Hanze Hogeschool Groningen.

Uniek is ook dat de wijze waarop het museum het Verhaal van Groningen aan de hand van de rijtuigen vertelt, ertoe leidt dat de directeur en de conservator steeds vaker door organistoren worden gevraagd voor presentaties en inleidingen op congressen en symposia, en door media.

7 ♦ Samenvatting

Museum Nienoord exploiteert al ongeveer zes decennia het Nationaal Rijtuigmuseum, huurt hiervoor het Borgcomplex Nienoord en is eigenaar van de Jaap Stienstra Hallen op het Landgoed.

De semi-permanente tentoonstelling op de bovenverdieping van de Borg Nienoord is gewijd aan de geschiedenis van de Borg en zijn bewoners, als centrum van de ontwikkeling van het Westerkwartier in de afgelopen vijf eeuwen. De Nationale Rijtuigcollectie wordt gebruikt om de Verhalen van Groningen te vertellen, bijvoorbeeld over het personenvervoer tussen Stad en Ommeland. Aldus is Museum Nienoord een zelfstandige samenwerkingspartner van de provincie Groningen.

Tentoonstellingen: per jaar worden vier thematentoonstellingen georganiseerd.

Podiumevenementen: iedere maand is er op zondagmiddag 'Cultuur op de Borg'.

Fairs: er zijn zomers vier Fairs op het Borgplein en in december is er de Kerstfair.

Educatie basisonderwijs: in samenwerking met K&C Drenthe en Erfgoedpartners Groningen biedt Museum Nienoord twee lespakketten aan.

Educatie middelbaar onderwijs: met Rsg de Borgen is er een jaarlijkse projectweek op Nienoord.

Educatie hoger onderwijs: bij iedere tentoonstelling zijn instaprondleidingen en lezingen.

Educatie bijzondere gasten: doelgroepen met een afstand tot het museum, zoals pas aangekomen statushouders, cliënten van dagbesteding en bewoners van verzorgingstehuizen worden gericht uitgenodigd voor manifestaties op maat.

Publicaties: bij iedere tentoonstelling worden publicaties aangeboden, zo mogelijk in eigen beheer.

Nienoord 1
9351 AC Leek

Telefoon 0594-51 22 60
E-mail info@museumnienoord.nl
Internet www.museumnienoord.nl

Ten behoeve van publicatie op de website zijn om technische redenen alle illustraties (foto's) uit deze versie verwijderd. De paginering is niet aangepast.